

ÇALIŞMAK SAĞLIĞA ZARARLIDIR



Annie Thebaud-Mony

(Kitap Değerlendirmesi: Araş.Gör.Sinem MUT)

(İş Sağlığı ve Güvenliği dersi için hazırlanmıştır)

Sunum Planı

- Yazar Hakkında
- Kitap Hakkında
- Kitap İçerisindeki Bölümlerin İncelenmesi
- Sonuç

Yazar Hakkında

- 1944 doğumlu, Fransız Sosyolog.
- Fransa Ulusal Sağlık ve Tıp Araştırmaları Enstitüsü'nde 1983 yılından beri çalışmalarını sürdürmektedir.
- Çalışma yürüttüğü başlıca konular;
- Asıl işveren, alt işveren iş ilişkisi
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği
- Mesleki kanserler, kanser karşısında eşitsizlikler
- Meslek hastalıklarının telafisi ve önlenmesi



Kitap Hakkında

- Güvencesiz ve sağlıksız iş koşullarında çalışan kadın, erkek ve çocuk işçilerin;
- Amyant fabrikasına karşı geliştirdikleri mücadeleleri
- Göçmenlere karşı yapılan hak ihlallerine karşı çıkışlarını
- Hukuk mücadelelerini
- Sendikal mücadelelerini anlatmaktadır.

- Sadece yaşanan hikayeleri değil, aynı zamanda işçi sağlığı ve güvenliği alanına bakış açısını da hem siyasal, ekonomik ve politik hem de terminolojik açıdan eleştirmektedir.
- “Kaza, kader, taksirat, kalkınma şehidi” gibi kelimelere karşı **Yaşam- Sağlık ve Onur Hakkı** temelinde işçi sağlığı ve güvenliğini ele almıştır.

- İş kazaları ve meslek hastalıklarının **bireyselleştirmesi** ve sadece **sigorta konusu olmasını** eleştirmiş karşısına yaşananların **toplumsal** olduğu fikrini ve **caydırıcı cezaların** uygulanması gerekliliğini koymuştur.

Kitap İçerisindeki Bölümlerin İncelenmesi

- Taksirle İnsan ldürme ve Yaralama, Ani ölüme yada İntihara Sürükleyen Şiddet
- Başkasını Bilerek Tehlikeye Atma Suçu
- Risklerin Alt İşverene Devri
- Onura Saldırı
- Tehlikedeki Kişiyeye Yardım Etmeme
- Etki Altındaki Bilimsel Araştırmalar, İnsan Deneyleri
- İş lümlerinin Başka Ülkelere Kaydırılması

➤ Taksirle (Kasıtsız) İnsan Öldürme ve Yaralama, Ani Ölüme yada İntihara Sürükleyen Şiddet

- ...sakarlık, tedbirsizlik, dikkatsizlik ve ihmal nedenleriyle yada yasaların ve yönetmeliklerin şart koştuğu tedbir ve güvenlik yükümlülüklerini yerine getirmeyerek **başkasının ölümüne yol açmak fiili, taksirle insan öldürme suçunu oluşturur ve 3 yıl hapis ve 300.000 frank para cezasıyla cezalandırılır.**
- Yasaların ve yönetmeliklerin şart koştuğu tedbir ve güvenlik yükümlülüklerinin açık bir şekilde, bilinçli olarak ihlalinde **5 yıla kadar hapis ve 500.000 frank para cezasıdır.**(Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, madde221-6)

Gaetano, Geçici İş Organizasyonu Kurbanı

- 1998 yılında Gaetano 21 yaşında bir gençtir.
- İş bulamaz ve alt işveren , geçici istihdam sağlayan bir firmaya kaydolur.
- Demir çelik fabrikasında iş bulunur.
- Gaetano bu iş kolunda hiç çalışmamış, eğitim almamış bir işçidir.
- 9 metre yükseklikte bulunan demir levhayı keserken düşer ve birkaç gün sonra ölür.
- Demir çelik işletmesine değil, sadece alt işverene dava açılır, kimse tutuklanmaz!

- Gençlerin **risk algısı** mı iş kazalarının gençler arasında fazla olmasına neden oluyor yoksa gençlerin **işe başlama koşullarının güvencesizleştirilmesi** ve iş organizasyonunun rolüyle ilgili diğer varsayımlar mı?

Didier

- 26 yaşında olan Didier metal parçalarının yüzeylerini işleyen ve kromaj yapan bir işletmede belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışan deneyimli bir işçidir.
- Oksijen tüpü üzerinde hiçbir şey yazmayan yakındaki bir bidona çarparak patlar. Ve Didier ölür!
- İşletme sahibi **bidonların üzerinde yazı olmamasını işçilerin okuma yazmalarının olmaması dolayısıyla gereksiz gördüğünü belirtir.**

➤ Başkasını Bilerek Tehlikeye Atma Suçu

- Yasalarda ve yönetmeliklerde belirtilen **tedbir** ve **güvenlik yükümlülüklerini açıkça** ve **bilinçli** bir biçimde ihlal ederek başkasını doğrudan riske maruz bırakmak ve **bu fiille kişinin ölümüne**, bir **uzvunu sakatlayacak** yada **maluliyet yaratacak** biçimde yaralanmasına neden olmak, **bir yıl hapis** ve **100.000 frank para cezasıyla** cezalandırılır. (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, madde 223-1)

Amisol'de Çalışmış Kadın İşçilerin Mücadelesi

- Amisol 20.yy başında, amyant bazlı elastik bant, örgü şerit, ve şilte üreticisi bir fabrikadır.
- Amyant; yalıtımda, fiber çimentoda, sürtünme sağlayan materyallerde ve daha birçok alanda kullanılan kanserojen bir maddedir.
- 20. yüzyılın başından itibaren ölümcül riskler taşıdığı bilinmesine rağmen, 1997 yılında Fransa'da yasaklanır.

- Kadın ve erkek işçilerin çalıştığı fabrika 65 yıl boyunca amyant ögütmiş ve satmıştır.
- Fabrika 1974 yılında kapanır ve daha sonra amyant maddesinin zararlı olduğu işçiler tarafından öğrenilir.
- Fabrikada uzun yıllar çalışmış ve işinden atılmış kadın işçilerin başlattıkları mücadele Fransa'da amyant mağdurlarının hakları için ve amyant kullanımına karşı verilen toplumsal mücadelenin kilometre taşı sayılmaktadır.

- 1974 yılında fabrikanın kapatılacağını duyan işçiler fabrikayı işgal ederler.
- İşgal sırasında Jussieu Üniversiteleri Sendikalar Arası Kollektifi grev yapan işçilerle görüşür ve görüşme sonunda işçilerin yıllardır soludukları amyant tozunun etkilerinden haberdar olmadıkları ortaya çıkar.
- **Artık mücadele işsizlik tazminatı alma-işe geri alınmadan çıkar ve direniş amyantın yasaklanması için örülür.**
- 1974'te başlayan mücadele 2000'ler de hala devam edecektir.

➤ Risklerin Alt İşverene Devri

- İşçilerin alt işverenler tarafından çalıştırılması ya da işçi simsarlığı yasaklanmıştır (2-4 Mart 1848 Kararnamesi).
- İş Kanunu'nda bu yasak hala bulunsa da geçici iş ilişkisi hakkında 1972 yılında ve alt işveren iş ilişkisi hakkında 1975'te oluşturulan mevzuatlar konuyu tekrar gündeme getirir.
- Bunda 1970'ler de konuşulmaya başlanan 'esneklik' yaklaşımının etkisi göz ardı edilemez.
- 2006'da hizmetlerin serbest dolaşımını öngören **Bolkestein Yönergesiyle** bu durum genişler.

- 1998’de doğrudan radyasyon altındaki işlerde işletme dışından gelen işçilerin yasal sağlık takibi üzerine bir çalışma yapılır.
- Düzenli olarak tutulması gereken **sağlık takip belgeleri tutulmamış**, düzenli **sağlık taraması yapılmamış**.
- Dışarıdan istihdam sağlayan işletmelerin çalışanları, nükleer sitelerde toplamda alınan **yıllık dozun %80’ine** maruz kalıyor. İşletmenin kendi çalışanlarında ortalama **8 ile 15 kat** daha fazla riske maruz kalıyorlar.

Antoni, 'Nükleere Bağımlı İşletmelerin Bir Çalışanı'

- Antanio, nükleer santralde temizlik ve radyoaktiften arındırma işleri yapmaktadır.
- Alt işveren işletme, doz limitini aşmamak için çalışanlarından, dozimetreyi kabin dışında bırakıp işlerini halletmelerini söyler. Böylece kayıtlı doz limiti çalışma süresi içinde artmayacaktır. Antanio, bu uygulamalar sonucunda üç ayda yıllık doz limitinin üçte ikisini almıştır.
- Bu durumu daha fazla sürdürmek istemez, şefinin dozimetreyi dışarda bırakması talebini reddeder ve işten atılır.

➤ Onura saldırı

- Bir kişinin savunmasızlığını ya da bağımlılık durumunu kullanarak, bu kişiden ödeme yapmadan hizmet almak ya da tamamladığı işin büyüklüğüyle açıkça orantısız biçimde ödeme yapmak, 2 yıl hapis ve 500.000 frank para cezasıyla cezalandırılır (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, madde 225-13).

- Onura saldırı, 1980 sonrası hızla gelişen-genişleyen **hizmet sektörüyle** beraber artış göstermiştir.
- Hizmet sektöründe çalışma koşullarının **güvencesizliği** ve **alt işverenle** çalışma şartlarının yaygınlığı bu durumu yaygınlaştırmaktadır.
- **Toplumsal iş bölümleri** içerisinde de onura saldırı temel hak ihlalleri arasındadır.
- Özellikle ücretsiz çalışan (ücretlide olsa) **ev emekçisi kadınlar** üzerinde oldukça yaygın bir hak ihlalidir.

Kadınların iş hayatı ve sağlığı

- Hizmet sektöründe **esnek** ve **vasıfsız** iş kollarına itilen **kadınların** emekleri küçümsenmekte ve yaşamın her alanında olduğu gibi işyerlerinde de **toplumsal cinsiyet rollerine hapsolmek zorunda bırakılmaktadırlar**.
- Sadece kendi çalışma koşullarının getirdiği zorluklarla **değil**, eternit fabrikasında, tersanelerde çalışan **kocalarının** amyant bulaşmış çamaşırlarını yıkarken, sanayi sitesinin bahçesinde oynayan **çocuklarının** geçirdiği zihinsel ve fiziksel rahatsızlıklarıyla ilgilenirken ya da **anne baba** bakımı yapanlarda yine kadınlardır.

Kadınların iş hayatı ve sağlığı

- Kadınların yaptığı bu işlerin yıpratıcılığına ve üstlendikleri aşırı iş yüküne bağlı fiziksel ve ruhsal zararlar toplamının, tazmin edilebilir meslek hastalıklarından herhangi birinde sınıflandırılmaya olanak tanıyacak bir somutluğu yoktur.
- Ayrıca kadın istihdamının olduğu sektörde erkek istihdamının olduğu sektörlere göre işten çıkarmalar, erken emeklilik hakkına yol açacak müzakereli sosyal planlara nadiren neden olmaktadır.
- Genellikle çocuk doğurmak ve büyütme ya da aile üyelerinden birine bakmak üzere çalışmayı aralıklarla bıraktıklarından kadınların kariyeri kesintili çalışma dönemlerinden oluşur çalışmadıkları bu dönemlerde primleri yatmaz çalışmaya dönüş de olumsuz şartlar altında ya da yarı zamanlı işlerle olur.

Sandrine; kasa sorumlusu

- Sandrine, Paris bölgesinde bir hipermarkette belirli süreli iş sözleşmesiyle çalışan 22 yaşında genç bir kadındır.
- Çalışma koşullarının **esnek ve sağlıksız** olmasının farkındaysa da çalışmak zorundadır.
- ‘**Müşteri Haklıdır**’ sloganıyla yönetilen süpermarkette görevi olmasa da yapmak zorunda bırakıldığı işler dolayısıyla kasaları zedelenir.
- **6 ay tedavi görür** yaşadığının **iş kazası olduğunu** ispatlayamaz, **işten atılır ve sakat kalır.**

➤ Tehlikedeki Kişiyeye Yardım Etmeme

- Kendisi ya da üçüncü kişiler için risk taşımadığı halde, başkasının beden bütünlüğüne karşı ağır ya da hafif cezalı suçların işlenmesini hemen harekete geçerek engelleyebilecekken, bunu yapmaktan kaçınan kişiler 5 yıl hapis ve 500.000 frank para cezasıyla cezalandırılır (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, madde 223-6).

- Çalışma bakanlığının düzenli bir biçimde yaptırdığı araştırmaların yanı sıra, idarenin ya da parlamentonun raporları tehlikedeki kişiye yardım edilmediğini ve bu durumun süreklilik arz ettiğini göstermektedir.
- Fakat meslek risklerinin varlığına ya da önleyici tedbirlerin hayata geçirilmediğine dair bilgiler durumun düzeltilmesi yönünde bir gelişmeye yol açmamaktadır.

- Bu mücadelede en önemli aktörler;
- Sendikalar,
- İş müfettişleri,
- İşyeri doktorlarıdır.

➤ Etki Altındaki Bilimsel Araştırmalar, İnsan Deneyleri

- İlgili kişinin, kendi özgür ve açık ifadesine dayanan bir rıza beyanı ya da kamu sağlığı kanununun hükümlerinde belirtilen durumlarda vasisinin yada velisinin rızası olmadan kişi üzerinde biyomedikal araştırma yapmak ya da yaptırmak fiili **3 yıl hapis** ve **300.000 frank para cezasıyla** cezalandırılır.
- Rıza beyanı geri çekildiği halde uygulanan biyomedikal araştırmalar için de aynı cezalar geçerlidir (Ceza Muhakemeleri Kanunu, madde 223-8).

Güney Afrika'da Mezotelyomanın Ortaya Çıkışı

- Mezotelyoma; akciğer zarı, karın zarı, ve kalp zarı gibi mezotel doku üzerinde oluşan tümördür. Nedeni ise amyanta maruziyettir.
- Slegg İngiltere merkezli maden şirketlerinin amyant madeni çıkardıkları Güney Afrika'nın eyaletlerinden birinde doktordur.
- Çoğunluğu siyahlardan oluşan binlerce insan bu amyant madenlerinde bir süre çalıştıktan sonra hastalanmaya başlarlar ve bir çoğu ölür.
- Slegg bu konuda uzman iki kişiyle görüşür ve teşhisini yapamadığı akciğer hastalığı nedeniyle işçilerin öldüğünü söyler.

■

- Yardımına başvurduğu uzmanlardan Marchand ve Wagner ile çalışmalar sonucu ölümlerin amyant tozundan kaynaklı akciğer kanseri olduğu belirlenir.
- Çalışma sonrasında Marchand Güney Afrika'dan ayrılır.
- Wagner ise amyant sanayisinin desteklediği projede çalışmaya başlar ve kısa süre sonra yaptığı bütün çalışmaları yalanlar.
- Yıllar sonra Wagnerin amyant şirketlerinin birinden 15 yıl boyunca 300.000 dolar para aldığı ortaya çıkar.

- Wagner , ‘Ben sadece bilimle ilgiliydim, amyant ise hep politik bir mesele oldu’ der.

➤ İş Ölümlerinin Başka Ülkelere Kaydırılması

- ‘Herkesin yaşam, özgürlük ve güvenlik hakkı vardır.’ (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 3. madde)
- ‘Hiç kimse kölelik ya da kulluk içinde tutulamaz; tüm biçimleriyle kölelik ve köle ticareti yasaktır.’ (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 4. madde)

- “Üretim yeri değişikliği” (delokalizasyon) içerdiklerine göre çok masum bir tabir, yurttaşlık haklarının ve sosyal hakların tanınmadığı, direnişlerin (yurttaşların, çalışanların, iş müfettişlerinin, entelektüellerin, parlamenterlerin direnişlerinin) şiddetle bastırıldığı ülkelere doğru üretimin önemli bir bölümünün kaydırılması anlamına gelmektedir.

Hindistan'daki Tersanelerde Ömrü Tükenmiş³⁴ Gemilerin Sökülmesi: Bir Köle İşi

- 1980 sonrası çok uluslu çelik sanayisi şirketleri gemi söküm işleri için, alt işveren iş ilişkilerini kullanarak daha az maliyetle ve sıfır riskle yapabilecekleri Asya ülkelerine yönelmişlerdir.
- Bu ülkelerin başında Hindistan gelir.
- Hindistan'da Alang sahili gemi sökümü işi için küçük parsellere bölünür ve sadece bu iş için kullanılır.
- Alang'da çalışanlar Hindistan'nın en fakir bölgelerinden çoğu çocuk yaşta ailelerinden satın alınarak çalıştırılırlar

- Geminin bir çok yerinde kullanılan **amyant tek tehlike değildir.**
- Geminin dış ve iç boyası da amyant kadar ölümcül kimyasallardır.
- Yapılan araştırmalar çalışma alanının dışında **toprakta** ve **suda** da ciddi miktarda amyant ve kimyasaldan kaynaklı zehrin olduğunu ortaya çıkar.
- Çalışanları amyanttan ve diğerlerinden koruyan **hiçbir ara gereç kullanılmaz.**
- Bölgede **25.000-40.000** arasında kişi çalışır. Resmi olarak yılda 30 kişinin öldüğü söyleniyor fakat hastalıktan ölenler buna dahil değildir!

➤ Sonuç

- Mony : “ **Ana mesele**, bireylerin ya da toplumun yaşam, sağlık ve onur haklarına saygı duyulmasını sağlamak için **toplumsal ve politik alanda baskı** yaratılmasıdır; hem bugünün çalışanlarının hakları hem de bir azınlığın kısa zamanda zengin olması için düzenlenmiş finansal ve endüstriyel gelişmenin ağır tehdit altında bıraktığı gelecek kuşakların hakları için bu baskı gereklidir.”

